

UČNI NAČRT

Tematski sklop	Urejanje skupnih zadev: vprašanja demokracije
Tema / vsebina	Urejanje skupnih zadev 6

UČNI NAČRT

Cilji	Spoznavajo ključne značilnosti delovanja pravne države, zlasti pomembnosti nadzora nad nosilci oblasti; pomen civilne družbe
Pojmi	Državljske pravice in dolžnosti, stranke, volitve, parlament, načelo delitve oblasti, vlada in uprava, predsednik države, predstavniška demokracija, sodstvo, varuh človekovih pravic, pravna država, civilna družba.
Možne medpredmetne povezave	Slovenščina, Zgodovina, Angleščina, Filozofija za otroke, Likovni pouk
Dodatne informacije za učitelje	1. Učitelj naj bo pozoren na prenos znanja v konkretno vedénje v razredu – ni dovolj, da učenci vedó, kaj je dober oziroma slab argument, to morajo tudi uporabljati v pogovoru v razredu. 2. Učitelj naj vodi razpravo tako, da ogled filma poveže z izkušnjami učencev. 3. Pri tej temi naj bo pozoren na smiselno vpeljevanje ključnih pojmov: da podajanje pojmov ne bo izpadlo kot golo predavanje nove snovi. 4. Film je za učence zahteven, vendar zopet ne prezahteven, če ga ustrezno obravnavamo.
Dodatne informacije za učence	1. Pomen poslušanja sošolcev in ocene njihovih argumentov. 2. Povezava razgovora v šoli z vsakdanjimi izkušnjami.

DIDAKTIČNI MODELI

Ime	Človekove pravice
Neposredni cilji	Navajanje učencev na argumentirano razpravo; razmislek o temeljnih pojmih demokracije: človekovih pravicah, delitvi oblasti ipd.
Didaktična naloga	Učenci preberejo skrajšano verzijo členov <i>Splošne deklaracije človekovih pravic</i> in si ogledajo kratek film na temo človekovih pravic. Na osnovi ogleda filma in branja <i>Deklaracije</i> učitelj razvije pogovor z učenci, v katerega vplete ključne pojme (zagotavljanje človekovih pravic, delitev oblasti, organe oblasti, pomen delitve oblasti) in vse skupaj poveže z vsakdanjim izkustvom učencev. Kolikor je to mogoče poskuša v pogovoru problematizirati posamezne pojme in odgovore.
Metodika-variante	
1. Film in fotokopija <i>Splošne deklaracije človekovih pravic</i>.	
Učenci si ogledajo kratek film, ki govori o 11. členu <i>Splošne deklaracije o človekovih pravicah</i> , ki se glasi takole: »Vsakdo, ki je obtožen kaznivega dejanja, ima pravico, da velja za nedolžnega, dokler ni spoznan za krivega v skladu z zakonom, v javnem postopku, v katerem so mu dane vse možnosti, potrebne za njegovo obrambo.« Film je dostopen na internetni strani: http://www.youthforhumanrights.org/what-are-human-rights/videos/innocent-till-proven-guilty.html	
(Seveda si lahko učenci ogledajo tudi kakšen drug film.)	
<u><i>Načrt razprave z učenci:</i></u>	
1. O čem govori film? Ali je mogoče vsebino filma videti drugače?	

2. Kako bi se počutili vi, če bi vas kdo po krivem česa obtožil?
3. Na tej točki učenci dobijo fotokopijo skrajšane verzije *Splošne deklaracije o človekovih pravicah*. Ko preberejo *Deklaracijo*, jim učitelj zastavi vprašanje, na kateri člen se film nanaša.
4. Zakaj mislite, je ta člen pomemben?
5. Ali je mogoče to vseeno zlorabiti in ljudi obdolžiti po krivem? Navedite nekaj primerov.
6. Ali je mogoče ljudi tudi obsoditi po krivem? Kdaj oziroma v kakšnih okoliščinah?
7. Kdo lahko ljudi po krivem obtoži in obsodi? (Ideja tega vprašanja je, da s konkretne ravni krivega obtoževanja napredujemo k vprašanju države, ki je v resnici tista, ki krši človekove pravice.)
8. Kaj bi se lahko zgodilo v družbi (na tej točki lahko učitelj ponovno spomni na *Gospodarja muh*), kjer bi imeli samo enega poglavarja, ki bi določal pravila življenja (zakone), jih izvajal in hkrati sam sodil prestopnikom? Pojasnite svoje odgovore in ocenite odgovore svojih sošolcev.
9. Kako je mogoče preprečiti morebitne zlorabe?

Učitelj na tej točki uvede načelo delitve oblasti, predstavi posamezne veje oblasti in njihove naloge, predstavi pojem pravne države in civilne družbe itd. Nekaj vprašanj, s katerimi si lahko pomaga:

10. Na kakšen način delitev oblasti prepreči zlorabe, o katerih smo razpravljali?
11. Na kakšen način preprečuje zlorabe veliko število strank?
12. S čim in na kakšen način še je mogoče preprečevati zlorabe?
13. Katere so naloge vlade, parlamenta, predsednika republike, pozicije in opozicije,
14. Ali več kakšne so naloge varuha človekovih pravic? Zakaj neka država sploh potrebuje varuha?
15. Kaj dela varuh otrokovih pravic?

Itd., ipd.

2. Snemanje lastnega filma

Učenci lahko poskušajo tudi sami posneti film o kateri izmed pravic. To seveda zahteva veliko priprav in dela. Poleg tega je smotno to dejavnost načrtovati v okviru medpredmetne povezave z likovnim poukom (jezik filma), slovenščino (pisanje scenarija) ali kot popoldansko dejavnosti (krožek, domača naloga).

3. Konkretna akcija

Na spletni strani Amnesty International: <http://www.amnesty.si/sl/zelite-pomagati/pomagam-s-pismom/mreza-nujnih-akcij> (1. 1. 2011) najdemo mrežo nujnih akcij. Uvodni tekst pravi takole:

Mreža nujnih akcij

SPREMENI SVET S PISMOM!

Amnestyjeva globalna mreža nujnih akcij predstavlja učinkovit in hiter ukrep za preprečevanje nekaterih življenjsko najbolj ogrožujočih kršitev človekovih pravic posameznikov. V več kot 30 letih so članice in člani AI s svojimi apeli (to so pisma oblastem) pomagali rešiti na tisoče življenj, tako da so ustavili mučenje, preprečili usmrteitev ter zagotovili zaščito zagovornikov človekovih pravic. AI skoraj vsak dan dobi informacije o tem, da mreža nujnih akcij, v katero je po celem svetu vključenih več kot 100.000 ljudi, deluje. **Podatki za lani kažejo, da se je v skoraj polovici primerov situacija žrtev pozitivno spremenila po pisanju apelov.** Člani mreže nujnih akcij v AIS prejmejo enkrat mesečno po en primer nujne akcije, opisan v slovenščini, s pozivom za pisanje apelov. V okviru AIS delujeta tudi [mreža za človekove pravice žensk](#) in [mreža za otrokove pravice](#).

Več o pisanju pisem-apelov si lahko preberete v priloženi datoteki "delavnica pisanja apelov".

Ogled priložene pdf. datoteke *Delavnica pisanja apelov* vsekakor priporočamo.

Ideja konkretne akcije je tako ta, da se šola vključi v kakšno konkretno akcijo zoper kršenje človekovih pravic, to je v akcijo pisanja pisem. To od učitelja zahteva povezavo z Amnesty international, morda vabilo katerega izmed tamkajšnjih aktivistov na šolo, v razred ipd.

Drugo gradivo	<ul style="list-style-type: none"> - Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Urejanje skupni zadev: vprašanja demokracije</i>. - Milharčič-Hladnik, Mirjam: Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred devetletne osn. šole; pogl. <i>Demokracija v šoli in razredu</i>. - Državljska vzgoja in etika; delovni zvezek za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Urejanje skupni zadev: vprašanja demokracije</i>.
Internetni / knjižni kotiček za učence	<ul style="list-style-type: none"> - http://www.youthforhumanrights.org/catalog/index.html (18. 6. 2008). - http://www.varuh-rs.si/index.php?id=102 (18. 6. 2008). - http://www.amnesty.si/ (18. 6. 2008). - http://www.amnesty.si/akcije.php?kid=68 (18. 6. 2008).
Internetni / knjižni kotiček za učitelje	<ul style="list-style-type: none"> - Justin, Janez; Sardoč, Mitja & Klemenčič, Eva (2008). <i>Učenje in izobraževanje za demokratično državljanstvo: zbirka gradiv – zgoščenka</i>. Ljubljana: Pedagoški inštitut. - Kompas: priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah (2005); prevod in priredba Alenka Elena Begant. Ljubljana: DZS. - http://www.4teachers.org/ (18. 6. 2008). - http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/ (18. 6. 2008). - http://www.eip-cdv.si/kompas.html (18. 6. 2008). - www.zofijini.net (18. 6. 2008). - http://www.archive.org/index.php (18. 6. 2008). - http://www.whymocracy.net/ (18. 6. 2008). - http://www.whymocracy.net/films/2?PHPSESSID=a9d411bfb92e6a84cef43514aeebe5ba (18. 6. 2008). - http://www.varuh-rs.si/index.php?id=10 (18. 6. 2008). - http://volitve.gov.si/ (18. 6. 2008). - http://eycb.coe.int/compass/ (18. 6. 2008). - http://eycb.coe.int/edupack/default.htm (18. 6. 2008). - http://sl.wikipedia.org/wiki/Delitev_oblasti (18. 6. 2008). - http://sl.wikipedia.org/wiki/Parlament (18. 6. 2008). - http://sl.wikipedia.org/wiki/Vlada (18. 6. 2008). - http://www.fu.uni-lj.si/kat_jav-upr/uvodvjupravo/delitevoblastivRS.pdf (18. 6. 2008). - http://www.amnesty.si/izobrazevanje.php?kid=48 (18. 6. 2008). - http://www.amnesty.si/clanek.php?id=74&l=izobrazevanje (18. 6. 2008). - Ustava RS: http://www.dz-rs.si/?id=150 (28. 6. 2008). - Milan Divjak (1998): <i>Šola in človekove pravice</i>. Zbirka Slovenija in Svet Evrope, št. 4. Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK.

DELITEV OBLASTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

ZAKONODAJNA	IZVRŠILNA	SODNA
DRŽAVNI ZBOR DRŽAVNI SVET	PRESEDNIK REPUBLIKE VLADA DRŽAVNA UPRAVA	USTAVNO SODIŠČE VRHOVNO SODIŠČE SODIŠČA TOŽILSTVO